

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1983/236

KARAR NO : 1983/629

UZET: Sıkıyönetim ilânına neden ol-
lan olaylara ilişkin olmakla bera-
ber 1402 sayılı Yasa'nın 13/a-b
maddesindeki süre ve bağlantı ko-
şulunu içermeyen suçlara ait dava-
nın Adli Yargı yerinde görülmesi
gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Cafer Çayır ve arkadaşları

O L A Y : İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat ve Mimarlık Fakültele-

rinde sağ ve sol olarak nitelendirilen öğrenci gurupları olduğu 3 Kasım 1975 günü fa-
kültenin 111 numaralı anfisinde sol gurup olan sanıklar form düzenlemeyi kararlaştır-
dıkları aynı gün 229 sayılı anfide dersi bulunan öğretim görevlisi Dç. Yalman Odabaşı
na odasına gidip form düzenlediği ve def yapılmamasının istendiği, derse giren Dç. Yalma
Odabaşı'na sanıklardan Yalçın Büyükdaglı derse devam edilmemesi istemesi üzerine sağ
guruba mensup öğrenci Samih Ağgül'ün (Biz forma katılmıyoruz. Dersi engellemeye ve
kestirmeye hakkınız yok, sizin davanız demokratik üniversite davası değil Rusya ve
Mao davasıdır. Şayet amacınız demokratik üniversite davası ise işte dersane işte hoca
mız, ders dinlemek isteyenlere mani olmayın) şeklinde cevap verdiği bunun üzerine sa-
nik Yalçın Büyükdaglı belindeki tabancasını çekerek tehditte bulunduğu ve öğretim gö-
revlisine manevi baskıda bulunduğu ve öğretim görevlisi dersi bırakarak sınıftan ay-
rıldığı ve bu suretle bir bölüm sanıkların silah tehditi ile öğretim özgürlüğünü en-
gelledikleri aynı öğrenciler 5 Kasım 1975 günü fakülteye hazırlıklı ve plânlı bir şe-
kilde gelerek sağcı olarak nitelendirilen kişilere karşı eyleme geçtikleri bu arada
sağ gurup öğrencilerin yöneticisi durumunda kabul edilen maktül Yaşar Özcivlez'i zara-
sız hale getirmeyi plânladıkları ve aralarında çıkan tartışma sonunda sol guruba men-
sup sanıkların tabancalarla ateş ederek Yaşar Özcivlez'i yaralayıp ölüme sebebiyet
verdikleri iddia olunarak sanık Cafer Çayır'ın TCK.nun 448., 188/7., sanık Yal-
çın Büyükdaglı, Şeref Yalçın, Mesut Demirel, Atilla Güleç, Suat Batuman, Mete Pekin,
Sabahattin Doğançı ve Muhlis Durgun TCK.nun 65/3., 448., 188/7. ve sanıklar Veysi Kap-
lan, Ömer Tamer Saatcioğlu'nun TCK.nun 65/3., 448. maddelerine göre cezalandırılmala-
rı istemiyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi C. Savcılığı'na 17.3.1976 günlü id-
dianame ile haklarında kamu davası açılmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin görevinin sona ermesi nedeniyle olay tari-
hinde yakalanamayan sanıklar ile ilgili hazırlık evrakının İstanbul C. Savcılığına
tevdii edilmesi üzerine sanıklar İlhan Özcan, Sadık Duman ve İlhami Karakuş hakların-

da aynı suçta katıldıkları iddia olunarak TCK.nun 448., 188/7. ve 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddelerine göre cezalandırılmaları istemiyle İstanbul C. Savcılığı'nca 28.3.1978 günlü iddianamesi ile kamu davası açılmıştır.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi; 11.10.1976 gününde, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulü Hakkındaki Yasa'nın Anayasa Mahkemesi'ne iptal edilerek ve yeni bir yasa için tanılan bir yıllık süre içerisinde de çıkarılmamış olmakla Devlet Güvenlik Mahkemelerinin hukuki varlığının sona ermesi nedeniyle de dava dosyasının İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi; sanıklar İlhan Özcan, Sadık Duman ve İlhami Karakuş haklarında İstanbul C. Savcılığı'nca ek iddianame ile açılan dava dosyasını Devlet Güvenlik Mahkemesinden gelen dava dosyasını 19.7.1978 tarihinde birleştirildikten/ ^{sonra} 31.1.1979 gününde, esas 1977/473, karar 1979/13 sayı ile; atılı suçun, sıkıyönetim ilânına neden olan olaylardan bulunduğu görüşü ile görevsizlik kararı vermiştir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi; 10.2.1981 gününde, 1980/53 esas, 1981/104 karar sayı ile; sanıklara atılı suçun, sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlendiği ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan davalarla örgütsel bağlantısının bulunmadığı görüşü ile görevsizlik kararı vermiş ve kararlar kesinleştikten sonra, görev uyumsuzluğunun çözümü için dava dosyası İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca 10.10.1983 günlü, 1983/105 sayılı yazı ile gönderilmiştir.

Böylece, her iki mahkemenin kesinleşen görevsizlik kararları arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirtilen olumsuz görev uyumsuzluğu doğmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y.İsmet Ayer, Ali Suat Erkoç, Türkan Güven, Necati Karakiş, Osman Kayacan ve Ergun Arçon'un katılmaları ile yaptığı, 14.11.1983 günlü toplantıda, geçici raportör Hakim Fikret Erem'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Demir Akarsunun Askeri Yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sanıklara atılı suç, siyasal görüş ayrılığından kaynaklanmış olmakla sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkindir.

Askeri Yargı yerinin araştırması sonucu sanıklardan İlhan Özcan hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesinde hangi suçtan yargılandığı belirtilmeyen dava dosyası ile sanık Mesut Demirel hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesinde TCK.nun 142., 312/2. maddelerine aykırı

eylemiden dava dosyasının bulunduğu ve sanıklara isnat olunan eylemlerin sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce 3 Kasım 1975 günü işlenmiş olduğu ileri sürüldüğüne göre görevli yargı mercinin tayin ve tesbit edilebilmesi için sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 13. maddesinde 2301 sayılı Yasa ile bilahare ^{yapılan} işliklik ve Uyuşmazlık Mahkemesi genel kurulunun 4.5.1981 günlü, 1981/1-1 sayılı ilke kararının birlikte değerlendirilmesi gerekir

1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 2301 sayılı Yasa ile değişik 13/b maddesinde irtibat koşulları aynen; "... Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla, umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibat, bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır.." şeklinde düzenlenmiştir.

İşbu madde hükmüne göre sıkıyönetim ilânından 3 aydan daha önce işlenmiş bir suçun yargılanmasının sıkıyönetim askeri mahkemelerinde yapılabilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunca verilen 4.5.1981 günlü, 1981/1-1 sayılı ilke kararında belirtildiği veçhile anılan bu suça ilişkin olarak; " 1- Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bir davanın bulunması, 2- işlenen suçun, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan davaya konu olan suç ile umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı" bir suç olması, başka anlatımla sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılan ve sıkıyönetim ilânına neden olan suçlarla, sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenmiş suç arasında örgütsel veya organik bağlantı bulunması gerekir.

Burada önemli olan ve çözümlenmesi gereken husus, sözü edilen yasa'nın 13. maddesi (b) bendinde yer alan ve görevi düzenleme yönünden (a) bendine istisna getiren "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı" olma deyimi alınmaktadır.

Adiyen işlenen suçlar gibi ideolojik nitelikteki suçlarda her zaman işlenebilen suçlardır. Eğer ideolojik nitelikteki bir suç, dava dosyasında olduğu gibi üç sene iki ay süre önce işlenmiş ise eylemin niteliği, diğer bir deyimle içeriği incelenerek, sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara işleyen terörist, anarşist ve bölücülerin yaptıkları eylemleri ile varılmak istedikleri amaca aynı gaye içinde ulaşmak istenip istenmediği saptanmalıdır. Aşırı sağ ve aşırı sol görüşlerin yaygınlaştığı ve taraftar bulduğu ve bu karşıt düşüncede olanların birbirlerine tahammül edemediği bir durumda iki karşıt görüşteki kişiler arasında işlenen her suçta bu suçun nitelik ve işleniş tarihine bakılmadan terörist, bölücü ve anarşistlerin eylemleri ile "sonuca ulaşma arzusu istikametinde" gaye birliğinin varlığı kabul edilemez.

Anarşinin kökünün kazınmasına, yargılamaların çabuklaştırılmasına ve sıkıyönetim mahkemelerinin etkinliğinin artırılmasına gereksinime duyan Milli Güvenlik Konseyi, 7 numaralı Karardan 4 gün sonra 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasının 2301 sayılı

lı yasa ile değiştirilmiş ve 2310 sayılı yasa ile bazı ek maddeleri yürürlüğe koymuştur. Bu değişikliklerle yasa koyucu sıkıyönetim mahkemelerinin suç ve kişi bakımından çalışma alanlarını gereksiz genişletilmesini önlemek ve etkin yargılamayı sağlamak için 1728 sayılı Yasa ile değişik 13. maddeyi yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre, anılan maddede yer alan suçlar için (a) bendi ile sıkıyönetim ilânından önceki üç ay içinde işlenmiş olmak koşulu getirilmiş, bu sınırlamaya istisna olarak da (b) bendinde yer alan "Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin etkilediği herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içinde irtibatlı olan suçlar" hükmü saklı tutularak, terör ve anarşinin kökünün kazınılması maksadıyla, sıkıyönetim ilânından önce faaliyet gösteren örgüt, fraksiyon ve hücreler halinde suç işleyen kişilerin davalarına sıkıyönetim mahkemelerinde bakılması öngörülmüştür.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere, 13. maddenin (b) bendinin uygulanabilmesi bakımından, sadece sıkıyönetim askeri mahkemelerinde açılmış bir davanın bulunması yeterli olmayıp, ayrıca işbu davaya konu olan suç ile sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenen suçlar arasında örgütsel veya organik bağlantının bulunması gerekir. Bu biçimde "umumi ve müşterek gaye birliğinin" varlığı somut olarak saptanmadan, yalnızca suçun türü esas alınmak suretiyle görevli mahkemenin belirlenmesi doğru olmaz. Aksi bir düşüncüyü; 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 13. maddesi (a) bendinde öngörülen "Sıkıyönetim ilânından çok üç ay önce işlenmiş olması" şeklinde ve bu nev'i suçlarda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini süre ile sınırlandırmaya yönelik kuralla bağdaştırmak mümkün değildir.

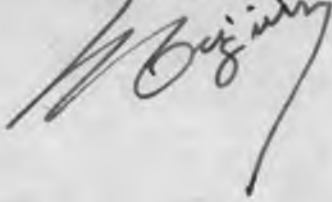
Sanıklara isnat olunan eylemler sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin ve sanıkların ikisi hakkında sıkıyönetim askeri mahkemelerinde dava dosyalarının bulunduğunu anlaşılmakta ise de; tetkik konusu eylemler sıkıyönetim ilânından üç aydan önce 3 Kasım 1975 tarihinde işlendiğine ve bu suçların sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olduğu belirtilen dava dosyasındaki suçlar ile ilke kararında kabul edildiği anlamda "genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı" olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkaran dava dosyasında bir delil bulunmadığına ve bu duruma göre de 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi (a) bendinde yer alan "Sıkıyönetim ilânından çok üç aydan önce işlenmiş olması" ve (b) bendinde açıklanan "Sıkıyönetim askeri mahkemelerinde konulmuş bir suçla genel ve ortak amaç içerisinde irtibatlı" bulunması koşulları gerçekleşmediği cihetle, davanın Adli Yargıya gönderilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine, bu nedenle İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 31.1.1979 günlü, esas 1977/473 karar 1979/13 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, Üye Türkan Güven, Y. İsmet Ayer'in karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 14.11.1983 gününde kesin olarak karar verildi.

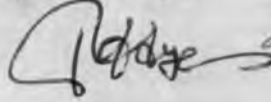
Başkan

Servet Tüzün

Üye

Y. İsmet Ayer

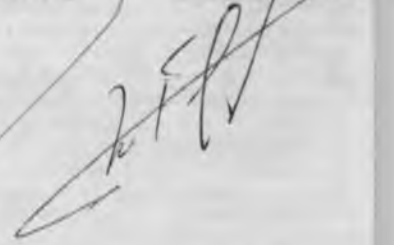
Üye

Ali Suat Erkoç

Üye

Türkan Güven

Üye

Necati Kaptan

Üye

Osman Kayacan

Üye

Ergun Argon

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1983/236

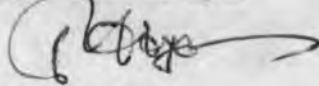
KARAR NO : 1983/629

KARŞI OY YAZISI

Sanıklardan İlhan Özcan hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin 1980/15 esas numarasında kayıtlı ve Mesut Demirel hakkında da aynı yer Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde duruşmaları devam eden kamu davaları mevcut bulunduğu dosya içindeki belgelerin incelenmesinden anlaşılacakla; sözü geçen davaların konusunu oluşturan suçlarla, bu dosyadaki suçlar arasında Sıkıyönetim Yasası'nın 2301 sayılı Yasa ile değişik 13/b maddesinde öngörüldüğü biçimde umumi ve müşterek gayeye yönelik irtibat bulunduğu; adı geçen sanıklar yönünden davanın Sıkıyönetim Mahkemesinde görülmek üzere; İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'ne 10.2.1981 gün ve Esas 1980/53, Karar 1981/104 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerektiği görüş ve düşüncesiyle, çoğunluk kararına katılmıyoruz. 14.11.1983

Uye

Yavuz İsmet Ayer

Uye

Türkan Güven

t/ç